

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ВЕСЕЛИНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 3157/16)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

2 май 2019 г.

*Това решение е окончателно при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията.
Може да бъде предмет на редакционни промени.*

По делото Веселинов срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав:

Ангелика Нусбергер (Angelika Nußberger), *председател*,
Йонко Грозев (Yonko Grozev),
Андре Поточки (André Potocki),
Мартинш Митс (Mārtiņš Mits),
Габриеле Куцко-Щадлмайер (Gabriele Kucsko-Stadlmayer),
Летиф Хюсеинов (Lətif Hüseynov),
Ладо Чантурия (Lado Chanturia), *съдии*,

и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на отделението*,

След закрито заседание, проведено на 26 март 2019 г.,

Постановява следното решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 3157/16) срещу Република България, подадена в Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от австрийски гражданин, г-н Захари Веселинов („жалбоподателят“), на 15 декември 2015 г.

2. Българското правителство („Правителството“) се представлява от правителствения агент г-жа И. Станчева-Чинова от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди по-конкретно, че решенията на националните съдилища, с които го намират за виновен за клеветата, нарушават правото му на свобода на изразяване.

4. На 15 март 2016 г. Правителството е уведомено за горното оплакване, а останалата част от жалбата е обявена за недопустима съгласно правило 54 § 3 от Правилника на Съда.

5. В писмо от 29 март 2016 г. австрийското правителство, което е уведомено за жалбата (правило 44 § 1 (а) от Правилника на Съда), заявява, че не желае да упражни правото си по чл. 36 § 1 от Конвенцията за представяне на писмени коментари.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

6. Жалбоподателят е роден през 1934 г. и живее във Виена. Той е от български произход.

7. На 23 юли 2009 г. писмо, подписано от жалбоподателя, е изпратено до Столична община. В писмото жалбоподателят се оплаква от строителни работи, предприети от неговия племенник А.К., които променят значително къщата, която е била собственост на неговите родители и в която той е роден. Жалбоподателят е узнал за това по време на престоя си в София през май 2009 г. Той изразява възмущението си от извършените работи, както и съмненията си относно тяхната законосъобразност, и моли да му бъдат изпратени копия от всички документи, които се отнасят до тях, като заявява, че възнамерява да отнесе въпроса до съда. Освен това той заявява, че А.К. притежава за въпросния имот „незаконен нотариален акт ... придобит въз основа на подправен нотариален акт“. Тези твърдения се отнасят до нотариалните актове от 1995 г. и 1996 г., описани в параграф 12 по-долу; А.К. е бил бенефициент и на двата. Жалбоподателят заявява намерение да оспори тези актове в съда.

8. През декември 2009 г. А.К. започва наказателно дело от частен характер срещу жалбоподателя. В тъжбата си той заявява, че е узнал за писмото на жалбоподателя „случайно“ и твърди, че жалбоподателят го е оклеветил, по-конкретно като е заявил, че той има „незаконен нотариален акт ... придобит въз основа на подправен нотариален акт“. Това предполага, че А.К. е извършил престъпно деяние, а именно използване на подправен документ. В същото производство А.К. предявява иск за непозволено увреждане срещу жалбоподателя, като претендира 10 000 български лева (равностойността на 5114 евро) за неимуществени вреди.

9. Жалбоподателят възразява срещу тъжбата срещу него като твърди, че това, което е заявил, е вярно, и че никога не е твърждал, че А.К. действително е използвал подправените документи.

10. С решение на Софийски районен съд от 18 октомври 2012 г. наказателното дело срещу жалбоподателя е прекратено по давност и разглеждането на делото продължава само по отношение на иск на А.К. за непозволено увреждане.

11. Този иск е уважен с решение на Софийски районен съд от 30 януари 2014 г. В това решение националният съд изрично посочва, че не е необходимо да установява състава на престъплението клевета. Той трябва да установи в съответствие с чл. 45, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (вж. параграф 20 по-долу) дали поведението на жалбоподателя представлява непозволено увреждане и дали А.К. е претърпял вреди в резултат на това.

12. Що се отнася до фактите по делото, Софийски районен съд установява, че А.К. става собственик на част от спорния имот след като майка му му дарява дял през 1983 г., а той закупува друг дял от съсобственик през 1995 г. И двете сделки са удостоверени с нотариални актове. В допълнителен нотариален акт от 1996 г. А.К. е признат за собственик на част от имота. През 2006 г. той получава

разрешение за разширяване на съществуващата къща. Строителните работи се извършват през 2006 и 2007 г. Представител на органите за строителен контрол посещава обекта на 2 юли 2009 г. и установява нарушения на съответните правила, но на А.К. не е наложена административна санкция. На 26 ноември 2009 г. е извършена допълнителна проверка, след като един от съсобствениците на имота (не жалбоподателят) се е оплакал. Тази проверка показва, че част от строителните работи, предприети от А.К., не отговарят на разрешението за строеж. Изглежда обаче, че на А.К. не е наредено да събори незаконно построените части. Допълнителни оплаквания от страна на съсобствениците по отношение на строителството, предприето от А.К., са изпратени до общината на 13 май 2010 г.

13. СРС освен това разпитва свидетели, които казват, че след твърденията на жалбоподателя срещу него, А.К. Е станал нервен и е имал неуточнени проблеми с властите.

14. СРС намира, че не е доказано, че нотариалните актове в полза на А. К. имат недостатъци, което означава, че те трябва да се смятат за валидни. Твърденията на жалбоподателя, че един от тези актове е „незаконен“, а друг „подправен“, са могли да повлияят на доброто име на А.К. в обществото, тъй като предполагат, че А.К. е спечелил от използването на незаконни средства. Тези твърдения също навреждат на професионалната репутация на А.К., тъй като той работи в строителството. Това е така дори предвид факта, че общинските власти не предприемат конкретни действия срещу А.К. и че проверките на строителната площадка са провокирани от други съсобственици на имота. Горните съображения са валидни независимо от това дали жалбоподателят е извършил престъплението клевета, тъй като това не е предмет на производството. Жалбоподателят прибегва до конституционното си право да отправя молби до властите, но упражняването на това право не трябва да включва причиняване на вреди на други.

15. СРС осъжда жалбоподателя да заплати на А.К. 5000 лв. (равностойността на 2557 евро) неимуществени вреди плюс лихва за забава. Той счита такова осъждане за справедливо като посочва, че А.К. се е ползвал с добро име в обществото, че твърденията на жалбоподателя са се отразили и на професионалната репутация на А. К. и че обвиненията са отправени пред общински орган, а не в частна кореспонденция.

16. След обжалване от страна на жалбоподателя, с окончателно решение от 21 август 2015 г. Софийски градски съд потвърждава решението на районния съд като подкрепя мотивите му.

17. Жалбоподателят не представя документи, от които е видно, че действително е платил присъдената на А.К. сума и също така не твърди, че е извършил такова плащане.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

18. Чл. 45 от Конституцията от 1991 г. гласи, че гражданите имат право на жалби, предложения и петиции до държавните органи.

19. Чл. 147 от Наказателния кодекс от 1968 г. криминализира клеветата. Престъплението и свързаната с него национална практика са описани в *Маринова и други срещу България* (№ 33502/07 и 3 други, §§ 49 и 51-53, 12 юли 2016 г.).

20. Чл. 45(1) от Закона за задълженията и договорите от 1951 г. гласи, че всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму.

21. Съгласно чл. 307 от Наказателнопроцесуалния кодекс от 2005 г. наказателният съд е длъжен да се произнесе по вече приет за разглеждане граждански иск, дори когато наказателното преследване е прекратено по давност или обвиняемият е оправдан. Според Върховния касационен съд наказателният съд трябва да се произнесе по граждански иск, дори когато не може да се произнесе по наказателната отговорност на обвиняемия, тъй като гражданската отговорност произтича от непозволено увреждане, а не от престъпление (*Тълкувателно решение № 1 от 4.02.2013 г. на ВКС по тълк. д. № 2/2012 г., ОСНК; Решение № 31 от 2.04.2012 г. на ВКС по н. д. № 2981/2011 г., I н. о., НК*).

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 10 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

22. Жалбоподателят се оплаква по чл. 10 от Конвенцията, че след като се е оплакал на властите, той е подведен под отговорност да заплати обезщетение на А.К. за клевета.

23. Чл. 10 от Конвенцията гласи следното:

„1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата на всеки да отстоява своето мнение и да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от държавните граници. Този член не забранява държавите да подлагат на разрешителен режим радиокомпаниите, телевизионните компании и производителите на кинематографична продукция.

2. Упражняването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност и на териториалната цялост, за предотвратяването на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или правата на другите, за предотвратяване разкриването на информация, получена

доверително, или за гарантиране авторитета и безпристрастността на правосъдието.“

А. Допустимост

24. Съдът отбелязва, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на чл. 35 § 3 (а) от Конвенцията. Той отбелязва още, че тя не е недопустима на други основания. Следователно е допустима.

Б. По същество

1. Аргументи на страните

25. Правителството твърди, че намесата в правото на жалбоподателя на свобода на изразяване е била в съответствие с изискванията на чл. 10 § 2. По-конкретно тя е била законосъобразна, тъй като съответните разпоредби на Наказателния кодекс са ясни и достъпни и преследват легитимната цел да защитават репутацията на другите. Освен това намесата е била пропорционална на преследваната легитимна цел поради следните причини: наказателното преследване срещу жалбоподателя е прекратено и наказателните съдилища разглеждат само гражданския иск на А.К. срещу него; жалбоподателят не е бил журналист или лице, сигнализиращо за нередности, нито А.К. е бил държавен служител, което означава, че властите не са дължали специална защита на жалбоподателя, и А.К. не е бил задължен да търпи критика; жалбоподателят е направил изложение на факти, а не оценъчна квалификация, и не е доказал истинността на твърдените факти; тези факти са такива, че са могли да повлияят на репутацията на А.К.; обезщетението за вреди, което жалбоподателят е осъден да плати, не е прекомерно; присъждането на обезщетение е направено в рамките на състезателно производство и националните съдилища са дали достатъчни мотиви за своите решения.

26. Жалбоподателят посочва, че писмото му е имало за цел да предизвика проверка от страна на властите относно възможни нередности и изтъква, че подвеждането му под отговорност на това основание противоречи на принципите на демокрацията и може да разубеди потенциални бъдещи жалбоподатели. Освен това той оспорва много от констатациите на националните съдилища относно фактите по случая.

2. Преценката на Съда

27. Общите принципи, разработени в съдебната практика на Съда относно свободата на изразяване, наскоро са обобщени в *Morice v. France* ([GC], № 29369/10, §§ 124-27, ЕСПЧ 2015 г.) и *Medžlis Islamske*

Zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina ([GC], № 17224/11, §§ 75-77, 27 юни 2017 г.).

28. Що се отнася до настоящия случай, Съдът отбелязва, че съдебните решения, които намират жалбоподателят за отговорен да заплати обезщетение на А.К., представляват намеса в правото му на свобода на изразяване по чл. 10 от Конвенцията.

29. В предишни дела срещу България по чл. 10 от Конвенцията относно жалби, адресирани до властите, и когато жалбоподателите са осъдени за клевета в наказателно производство, Съдът изразява съмнения относно законосъобразността на намесата в техните права. Те се основават на факта, че жалбоподателите не са „разгласявали“ позорни обстоятелства, докато „разгласяването“ е необходим елемент на престъплението клевета, както е тълкувано от бившия Върховен съд и сегашния Върховен касационен съд. Делата на жалбоподателите не стигат до Върховния касационен съд, така че той да може авторитетно да се произнесе по въпроса. Съдът обаче решава, че не трябва да се произнася по въпроса за законосъобразността, тъй като смята, че намесата в правата на жалбоподателите във всеки случай е непропорционална (вж. *Маринова и други*, № 33502/07 и 3 други, §§ 81-82, 12 юли 2016 г.; *Здравко Станев срещу България* (№ 2), № 18312/08, §§ 33-34, 12 юли 2016 г.; *Сапунджиев срещу България* [Комитет], № 30460/08, § 41, 6 септември 2018 г.).

30. В настоящия случай, подобно на цитираните в предходния параграф, производството срещу жалбоподателя първоначално засяга неговата наказателна отговорност за клевета. Наказателното преследване срещу него обаче впоследствие се погасява по давност и националните съдилища не се стремят да установят дали жалбоподателят е извършил престъплението клевета. Те разглеждат само гражданския иск, предявен от А.К. в същото производство (вж. параграфи 8-10 и 21 по-горе). С оглед на това Съдът не вижда причина да постави под въпрос законосъобразността на намесата в правото на жалбоподателя на свобода на изразяване, както го прави в делата, цитирани в предходния параграф, въз основа на неуспеха на националните съдилища да установят състава на престъплението клевета. Намесата се основава на чл. 45, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (вж. параграфи 11 и 20 по-горе). Съдът намира, че намесата в правата на жалбоподателя е „предвидена в закона“, както се изисква по чл. 10 § 2 от Конвенцията.

31. Освен това Съдът счита, че намесата преследва легитимна цел, а именно защитата на репутацията и правата на А.К.

32. Основният въпрос е дали намесата е „необходима в едно демократично общество“, тоест дали съответства на належаща социална нужда, дали е пропорционална на преследваната легитимна цел и дали мотивите, дадени от националните власти, са уместни и

достатъчни (вж. наред с други *Janowski v. Poland* [GC], № 25716/94, § 30, ЕСПЧ 1999-I).

33. Жалбоподателят е подведен под гражданска отговорност за това, че е заявил, че А.К. притежава „незаконен нотариален акт ... придобит въз основа на подправен нотариален акт“ (вж. параграф 7 по-горе). Съдът не вижда причина да оспорва фактическите констатации на националните съдилища в това отношение, а именно че жалбоподателят е направил това изявление и че то е невярно.

34. Освен това, дори ако признае, че оспорваното изявление не е особено агресивно, позорящо или обидно, и ако отбележи, че от писмото на жалбоподателя за А.К. не възникват неблагоприятни практически последствия като проверки или инспекции от страна на властите, не е задача на Съда да поставя под въпрос заключението на националните съдилища, че А.К. въпреки това претърпява известни вреди в резултат на това. Това заключение се основава по-конкретно на показанията на свидетелите и изглежда достатъчно мотивирано (вж. параграфи 13-15 по-горе).

35. Жалбоподателят е подведен под гражданска отговорност за едно конкретно изявление, съдържащо се в писмото му от 23 юли 2009 г., а именно, както е споменато по-горе, че А.К. притежава „незаконен нотариален акт ... придобит въз основа на подправен нотариален акт“ (вж. параграф 7 по-горе). Това изявление е адресирано до Столична община, но тази местна власт не е компетентна да провери такъв въпрос или да предприеме някакви мерки. Жалбоподателят заявява в писмото си, че възнамерява да оспори нотариалните актове на А.К. в съда, който наистина е органът, компетентен да разреши въпроса, но не доказва, че е предприел каквито и да е действия в това отношение. Следователно не може да се каже, че жалбоподателят е подведен под отговорност за това, че е подал жалба пред даден орган, който е компетентен да я разгледа (за разлика от *Маринова и други*, § 89, и *Сапунджиев*, § 42, и двете цитирани по-горе). Напротив, изглежда, че като прави оспорваното изявление, жалбоподателят нарочно се стреми да навреди на племенника си. Въпросното изявление не е направено импулсивно или в разгара на спор, а е изпратено до властите около два месеца след като жалбоподателят е посетил София и е узнал за строителството, предприето от неговия племенник (вж. параграф 7 по-горе).

36. От значение е също, че на жалбоподателя не е наложена санкция по отношение на останалите изявления в писмото му от 23 юли 2009 г., по-конкретно че е възмутен от предприетите от неговия племенник строителни работи и че има съмнения относно тяхната законосъобразност. В допълнение, жалбоподателят не отправя твърдения за неправомерно поведение срещу държавен служител, по отношение на когото границите на приемливата критика биха били по-широки (за разлика от *Маринова и други*, цитирано по-горе, § 87).

37. Поради горните причини Съдът намира, че намесата в свободата на изразяване на жалбоподателя съответства на належаща социална нужда. Както е споменато по-горе, той отбелязва освен това, че при подвеждането на жалбоподателя под гражданска отговорност за това, че е направил оспорваното изявление, националните съдилища излагат подходящи и достатъчни мотиви.

38. Що се отнася до санкцията, наложена на жалбоподателя, Съдът отбелязва, че наказателното преследване срещу него е погасено по давност и той понася само гражданска отговорност. Жалбоподателят е осъден да плати на А.К. сума, равна на 2557 евро, плюс лихва за забава (вж. параграф 15 по-горе). Жалбоподателят не представя подробности относно личното си финансово състояние и Съдът не е в състояние да прецени дали такова присъждане срещу него е прекомерно и му е наложило непропорционална тежест. Освен това не изглежда, че жалбоподателят действително е платил каквато и да е част от тази сума (вж. параграф 17 по-горе), и не се твърди, че А.К. се е опитал да получи такова плащане. Нещо повече, както е отбелязано по-горе, предвид че случаят не се отнася до жалба на жалбоподателя до орган, компетентен да я разгледа, не може да се каже, че понасянето от страна на жалбоподателя на гражданска отговорност рискува да доведе до потискането на потенциални бъдещи оплаквания (за разлика от *Сапунджиев*, цитирано по-горе, § 49).

39. Като взема предвид гореизложеното, Съдът заключава, че намесата в свободата на изразяване на жалбоподателя е „необходима в едно демократичното общество“ и следователно отговаря на изискванията на чл. 10 § 2 от Конвенцията.

40. Следователно не е налице нарушение на чл. 10.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че не е налице нарушение на чл. 10 от Конвенцията.

Изготвено на английски език и оповестено писмено на 2 май 2019 г. в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
секретар

Ангелика Нусбергер
председател